

ДЕКАЛЕНКО

УДК 342.51

Валентина Степанівна

ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДІВ УКРАЇНИ

PRINCIPLES OF ORGANIZATION OF STAFFING OF COURTS OF UKRAINE

суддя, Подільський
районний суд м. Києва

В статті досліджуються принципи організації кадрового забезпечення судів України, пропонується їх визначення. Формується система принципів організації кадрового забезпечення. Детально аналізується кожен принцип зокрема, для визначення їх впливу на ефективність судової кадрової системи в цілому.

В статье исследуются принципы организации кадрового обеспечения судов Украины, предлагается их определения. Формируется система принципов организации кадрового обеспечения. Подробно анализируется каждый принцип в частности, для определения их влияния на эффективность судебной кадровой системы в целом.

The article investigates the principles of staffing of courts of Ukraine, it is proposed to determine them. A system of principles for the organization of staffing is being formed. Each principle in detail in particular to determine their effect on the efficiency of the court personnel system as a whole is analyzed.

Ключові слова: суди, кадрове забезпечення, принцип, принципи кадрового забезпечення, система принципів

Ключевые слова: суды, кадровое обеспечение, принцип, принципы кадрового обеспечения, система принципов

Keywords: courts, staffing, the principle, the principles of staffing, system of principles

ВСТУП

Перше з цього слід почати, так це з відзначенням того, що питання пов'язані з системою принципів кадрового забезпечення судів України довгий час залишались недооціненими в українському науковому полі. І тільки в останні роки, у зв'язку з проведенням на території України комплексної судової реформи, ці питання набувають все більшої актуальності.

Підкреслимо, що те, на яких ідейних підставах базується організація кадрового забезпечення судів України, якими вищими вказівками керується, які імперативи здатні вирішити колізії норм, що виникають у процесі реалізації та механізми здійснення кадрового забезпечення – це далеко не пусті питання. Тому пізнати суть процесу організації кадрового забезпечення судів України можливо, лише усвідомивши його основоположні засади – принципи. Таким чином, подібні специфічні дослідження цінні тим, що вони є прямими провідниками волі законодавця до реального досягнення правових цілей. Отже, принципи реалізації організації кадрового забезпечення судів України потребують найретельнішого осмислення та диференціації.

Незважаючи на те, що проблематика принципів кадрового забезпечення судів України залишається не досліджуваною деякі її аспекти висвітлювались в роботах присвячених вдосконаленню організації діяльності органів судової гілки влади. Серед таких слід відзначити роботи: В.Я. Карабаня, В.Т. Маляренка, П.П. Пилипчука, Д.М. Притики, А.О. Селіванова, В.С. Стефанюка, А.А. Стрижака та ін. Доктринальне значення у контексті організації кадрового забезпечення судів мають роботи: О.Ф. Андрійко, Д.М. Бахраха, В.М. Гарашука,

І.П. Голосніченка, С.В. Ківалова, Л.В. Ковалюк, Б.М. Лазарева, Н.Р. Нижник, В.П. Петкова, Г.І. Петрова, А.О. Селіванова, Ю.О. Тихомирова, М.М. Тищенко, В.В. Цветкова та ін.

МЕТОЮ РОБОТИ є дослідження принципів організації кадрового забезпечення судів України, їх характеристики та сутності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічну основу дослідження становить сукупність загальнонаукових та спеціально-наукових методів пізнання.

РЕЗУЛЬТАТИ

Перш ніж перейти до дослідження окремих принципів кадрового забезпечення судів України слід відзначити, що на наш погляд, цими принципами є основоположні керівні засади, які всебічно характеризують та моделюють процес досягнення мети щодо формування високопрофесійного, стабільного і оптимально збалансованого кадрового корпусу судових органів України, який найбільш повно відповідає сучасним вимогам і здатний ефективно здійснювати правосуддя. Вони відображають об'єктивні умови розвитку не лише всієї судової системи, а й України та суспільства в цілому (на яких вони впливають і в яких реалізуються). Незважаючи на те, що принципи організації кадрового забезпечення не мають конкретного переліку і фіксації в окремій статті закону, вони розпорошені по статтях нормативно-правових актів різної юридичної сили.

Принципи організації кадрового забезпечення можуть бути виведені із загальних принципів державної кадрової політики, які, як зазначається в науковій літературі [5, с. 66], є основними теоретичними ідеями (теоретичним виразом практичного

руху), що відображають об'єктивні закономірності розвитку суспільства і держави та визначають бажаний напрямок управлінської діяльності.

Принцип законності. Законність є універсальним правовим принципом, який знайшов своє нормативне втілення у численних законах і кодексах. Також він закріплений в ч. 2 ст. 19 Конституції України та означає, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1]. При цьому принцип законності, проголошений Конституцією України, одночасно є загальноправовим, міжгалузевим і галузевим принципом права.

Законність – такий стан життя суспільства, при якому існує якісне, несуперечливе законодавство, а прийняті в установленому порядку норми права шануються і виконуються органами влади, посадовими особами, організаціями та громадянами [3, с.243].

Принцип законності містить базову вимогу щодо необхідності підпорядкування організації кадрового забезпечення судових органів нормам права. В сучасних умовах, що склалися в нашій країні, розуміння даного принципу набуває нового змісту, пов'язаного з розумінням законності не просто як правового режиму дотримання правових норм, а і як вимоги до справедливості та законності їх самих.

Правова і демократична держава, на побудову якої в Україні спрямовані всі сили, є особливим типом держави, наділений такою властивістю як «право», тобто правової природою. Право в даному випадку розцінюється вже не як похідний елемент держави, її породження, а як певна незалежно існуюча ознака держави. У зв'язку з цим, правова ознака відносно організації кадрового забезпечення судових органів може розглядатися тільки з позицій юридичного підходу. Виходячи з цього, змістовна характеристика принципу законності полягає у:

- дотриманні та виконанні норм Конституції України, Законів України та інших нормативно-правових актів при організації кадрового забезпечення;

- захисту прав і свобод суддів при їх відборі, підготовці, просуванні по службі, підвищенні кваліфікації та ін.;

- дотриманні правових вимог і процедур, які виникають при організації кадрового забезпечення судів України;

- знанні суб'єктами організації кадрового забезпечення норм законодавства України та їх правильному застосуванні.

Оскільки принцип законності включає в себе вимогу чіткого виконання закону, то слід врахувати, що одним виданням закону не можна забезпечити необхідний правопорядок. Важливо не лише створити хороший закон, який всебічно враховує потреби суспільного розвитку в тій чи іншій сфері відносин, а й забезпечити правильне застосування цього закону на практиці, безумовне виконання його всіма зобов'язаними особами [3,

с.242]. Слід підкреслити той факт, що на практиці все частіше зустрічаються ситуації, коли прийняті рішення, пов'язані з обмеженням соціальних прав суддів, їх звільненням, переміщенні з одного суду до іншого і т.д., не відповідають закону. У зв'язку з цим, ми пропонуємо співробітникам суб'єктів, які беруть участь в організації кадрового забезпечення судів України, приділяти більшу увагу впровадженню принципу законності у свою діяльність.

Принцип демократизму та гласності. У правовій державі принцип демократизму пронизує всю систему права. Безпосереднє вираження він знаходить у правових нормах, що регулюють порядок організації та діяльності органів державної влади та визначають правове становище особи, характер її відносин із державою [6]. Демократизм як один із найбільш важливих принципів державності передбачає вільний доступ громадян до вирішення питань управління справами суспільства, в тому числі і справами, пов'язаними з кадровим забезпеченням судових органів, їх відкритість та підконтрольність громадським і цивільним інститутам.

У кадровій політиці, що реалізовується в судових органах України, даний принцип може розглядатися як система поглядів, ідей, вказівок, орієнтованих на створення необхідних умов не лише для рівної можливості для громадян України зайняти посаду судді, а й для надання громадянам права створювати недержавні громадські об'єднання з метою забезпечення контролю за кадровою політикою держави. У цьому аспекті принцип демократизму тісно переплітається з принципом гласності та рівноправності. Принцип гласності передбачає відкритість служби в судових органах, доступність до неї кожного, хто відповідає встановленим вимогам на посаду судді.

Гласність передбачає право громадськості на повну та достовірну інформацію стосовно роботи з суддівськими кадрами та участь кожної зацікавленої особи у вирішенні питань, що стосуються її законних інтересів. Реалізація принципу гласності дозволяє реалізувати право кожного на інформацію. Реалізація права на доступ до публічної інформації – це гарантована національним законодавством та міжнародними правовими актами можливість кожного отримувати безпосередньо від суб'єктів владних повноважень, а також організацій, підприємств, громадських об'єднань, що виконують специфічні функції та/або повністю чи частково фінансується з бюджету, офіційні документи про їх діяльність та можливість знайомитися з відомостями про себе [4].

Поєднання демократизму, гласності при відборі, розстановці, підвищенні кваліфікації суддівських кадрів є важливою загальною умовою організації кадрової роботи в судових органах. Особливе значення поєднанню даних принципів слід приділяти також у зв'язку з тим, що колективи конкретних судів, як правило, нечисленні. Кожен суддя в колективі відіграє важливу роль, його переваги і недоліки видно всім. Дуже важливо, щоб інтереси особисті органічно поєднувалися з інтересами спільними і відповідали інтересам колективу й

держави. Ця обставина позитивно впливає на результати діяльності судових органів України.

Принцип поваги прав і свобод особистості. Цей принцип організації кадрового забезпечення судів України на практиці має дуже важливе значення у зв'язку з тим, що його реалізація пов'язана, по-перше, з відмовою від розгляду кадрових процесів з точки зору пріоритету державних і громадських інтересів над інтересами окремої особистості. Цей принцип кадрового забезпечення може бути виведений зі ст. 3 Конституції України [1] в якій зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави.

В цілому можна виділити наступні сторони риси даного принципу, які характеризують його вплив на службові відносини в суспільстві:

- відображає публічний характер служби в судових органах України;
- формує громадську думку щодо ефективності суддівського корпусу та здатності суддів здійснювати правосуддя;
- передбачає розуміння й усвідомлення відповідальності кожним суддею своєї діяльності зі здійснення правосуддя;
- впливає на формування професійного ядра суддівського корпусу, здатного здійснювати правосуддя на високому рівні.

Принцип гуманізму. Даний принцип організації кадрового забезпечення судів проявляється в стратегічному орієнтуванні суддів на виконання соціальної ролі судової влади. Соціальна роль судової влади в демократичному суспільстві полягає у забезпеченні панування права в різного роду юридичних конфліктах. Дане право повинно бути виражене, насамперед, у конституціях та інших законах, міжнародних договорах, а також у пріоритетних до закону підзаконних актах високого рівня [2, с.224]. При дотриманні верховенства права в демократичній державі будуть дотримуватися і права особистості: одного без іншого, у такому випадку, не існує. У свою чергу, дбайливе ставлення до особистості може забезпечити лише гармонійно сформований суддівський корпус, тому зазначений принцип повинен бути, в першу чергу, реалізований у сфері організації кадрового забезпечення судів України.

Принцип системності та комплексності. Основна вимога принципу системності та комплексності в роботі з кадрами полягає у врахуванні всіх факторів, які впливають на стан організації кадрового забезпечення судів України. Принцип системності передбачає розгляд організації кадрового забезпечення (кадрової діяльності) судів України як складної системи, яка знаходиться в динаміці та постійному розвитку.

Кадрова діяльність складається з низки послідовних дій, що включають в себе вироблення філософії управління кадрами, стратегії й тактики її реалізації, визначають організаційно-правові механізми відбору, розстановки, навчання, переміщення кадрів, їх виховання, у результаті чого кадрова

діяльність повинна розглядатися як свого роду система, з притаманними їй ознаками і якостями [7, с. 69].

Під принципом комплексності слід розуміти взаємообумовлений і взаємопов'язаний розвиток системи кадрового забезпечення судів України як єдиного цілого, що забезпечує зв'язок усіх її елементів. На наш погляд, розвиток системи кадрового забезпечення як єдиного цілого має забезпечуватися наявністю чітко налагодженої системи контролю. Останнім часом це питання набуло особливої актуальності, оскільки в Україні почали зароджуватися інститути громадського контролю над судовими органами. У зв'язку з цим найближчим часом може виникнути потреба законодавчого закріплення їх повноважень, що в кінцевому підсумку призведе до появи самостійних суб'єктів контролю в особі різних громадських організацій правозахисного характеру.

ВИСНОВКИ

Отже, серед основних принципів організації кадрового забезпечення судів України нами були виділені наступні: принцип законності, демократизму, гласності, поваги прав і свобод особистості, гуманізму, системності та комплексності. Всі розглянуті нами принципи реалізації організації кадрового забезпечення судів України, знаходяться у постійному взаємозв'язку і взаємодії, вони визначають цілі, завдання і майбутню перспективу організації кадрового забезпечення судів. Кожен принцип окремо відображає певну сторону реалізації організації кадрового забезпечення. Проте лише сукупність, тобто вся система даних начал, здатна дати цілісне уявлення про структуру та етапи механізму організації кадрового забезпечення судів України. Виходячи з того, які принципи організації кадрового забезпечення судів і в якій мірі використовуються на практиці, буде залежати, чи отримає українське суспільство те, чого вимагає – правосуддя європейського рівня.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР (Тлумачення від 15.03.2016, підстава v001p710-16) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Борзунова О.А. Налоговый кодекс Российской Федерации от создания до наших дней / О.А. Борзунова. – М.: Юстицинформ, 2010. – 296 с.
3. Долгопят А.О. Понятие и содержание принципа законности / А.О. Долгопят // Бизнес в законе, 2008. – № 4. – С. 242 – 244.
4. Право на інформацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/informright/>
5. Сухинин А.В. Государственная кадровая политика применительно к кадрам органов и учреждений Прокуратуры Российской Федерации / А.В. Сухинин // Вестник Волгоградского государственного университета, Юриспруденция, 2015. – Серия 5. – № 1. – С. 64–69.
6. Хропанюк В.Н. Теория государства и права. Учебник для высших учебных заведений / Под редакцией профессора В.Г. Стрекозова. – М.: Издательство «Интерстиль», «Омега-Л», 2008. – 384 с.
7. Чупров В.М. Административно-правовые и организационные средства обеспечения кадровой политики в органах внутренних дел: диссертация кандидата юридических наук: 12.00.14. / Владимир Михайлович Чупров. – Москва, 2005. – 187 с.